

НАШІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

ЗАКОН НАБУВАЄ ЧИ НАБИРАЄ ЧИННОСТІ, ВСТУПАЄ В СИЛУ, ВСТУПАЄ В ДІЮ?

В управлінській діяльності центральних органів законодавчої, виконавчої, судової влади названі словосполучення належать до частовживаних термінів.

Загальномовні словники фіксують дієслівні словосполучення *набирати чинності* й *набувати чинності* як синонімічні. Від них, за правилами української граматики, утворюють іменникові словосполучення *набрання чинності*, *набуття чинності*. Якщо в загальномовних словниках зафіксовану синонімію названих словосполучень можна пояснити практикою їх уживання в різних книжних стилях, то спеціальні юридичні документи засвідчують закономірне уточнення значень цих термінів.

Насамперед варто звернути увагу на зміст документа «Офіційне тлумачення частини п'ятої статті 94 Конституції України» в Рішенні Конституційного Суду № 4-зп від 03.10.1997, яке пояснює конкретне слововживання *набирає чинності* як «момент оголошення результатів голосування за проектом Конституції України в цілому на пленарному засіданні Верховної Ради України» (тобто йдеться про кількість голосів, що їх *набрав* проєкт). З цього буквального тлумачення випливає, за рішенням Конституційного Суду, що «Конституція України *набула чинності* 28 червня 1996 року, у день її прийняття».

У тексті Конституції України як співвідносні функціонують словосполучення *набрання чинності*, *набуття чинності*, *введення в дію*, *вступ у силу*, серед яких переважає словосполучення *набуття чинності*.

Юридичний документ (*Рішення Конституційного Суду № 4-зп від 03.10.1997*) засвідчує, що термінологічні назви відповідних нормативно-правових актів *набрання чинності Конституцією України* і *набуття чинності Конституцією України*, зафіксовані у двох статтях Конституції України частина п'ята статті 94 і стаття 160, *вступили в силу*.

Лексема *сила* – складник юридичних термінологічних словосполучень, а також усталеного вислову *юридична сила закону*, пор. значення слова *закон* у «Словнику української мови» у 20 т.: «Установлене найвищим органом державної влади загальнообов'язкове правило, яке має найвищу *юридичну силу*». Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України.

Після набуття чинності закон вступає в силу, почитає діяти. За процес уведення закону в дію відповідають виконавчі органи. На думку юристів, «*введення в дію закону* є самостійною діяльністю органів виконавчої влади, що супроводжує законодавчий процес і необхідна для реалізації закону після набуття ним чинності» (Часопис Академії адвокатури України. 2012. № 3. С. 3).

Термін *введення в дію* доцільно використовувати для позначення діяльності державних органів, які приймають загальнообов'язкові нормативно-правові акти і здійснюють їх реалізацію.

Юристи обговорюють також питання про значення двох понять «*чинність*» та «*дія*» *закону*, словосполучення з якими «набуття (набрання) чинності» та «введення в дію» у деяких нормативних документах використовуються як синонімічні. Ці правові категорії, на думку фахівців, потребують термінологічного розмежування, оскільки є факти «чинного, але не діючого закону, а також закону, який діє поза межами його чинності» (Шуліма А.О. «Чинність» та «дія» *закону*: розмежування понять. *Держава і право*. 2011. Вип. 51. С. 64–74).

Функціонування органів законодавчої, виконавчої, судової гілок влади в Україні мотивує розвиток юридичної термінології, формування спеціальних лексиконів, а також вироблення критеріїв уведення фахової лексики в загальномовний словник української мови, у якому термінологічне значення може зазнавати спрощення через поширення терміна в засобах масової інформації.

Світлана Єрмоленко